

РЕШЕНИЕ НА СЪДА (разширен състав)

5 октомври 2004 година*

По съединени дела C-397/01 до C-403/01

с предмет преюдициално запитване отправено съгласно член 234 ЕО от Arbeitsgericht Lörrach (Германия), с Определения от 26 септември 2001 г., постъпили в Съда на 12 октомври 2001 г., в производството между

Bernhard Pfeiffer (C-397/01), **Wilhelm Roith** (C-398/01), **Albert Süß** (C-399/01), **Michael Winter** (C-400/01), **Klaus Nestvogel** (C-401/01), **Roswitha Zeller** (C-402/01), **Matthias Döbele** (C-403/01),

ищец

срещу

Deutsches Rotes Kreuz, Kreisverband Waldshut eV,

ответник

СЪДЪТ (разширен състав),

в състав: г-н. V. Skouris, председател, г-н P. Jann, г-н C. W. A. Timmermans, г-н C. Gulmann, г-н J.-P. Puissochet и г-н J. N. Cunha Rodrigues, председатели на състав, г-н R. Schintgen (докладчик), г-жа F. Macken и г-жа N. Colneric, г-н S. von Bahr и г-н K. Lenaerts, съдии,

генерален адвокат: M. D. Ruiz-Jarabo Colomer,

секретар: M. H. von Holstein, заместник-секретар,

като взе предвид писмената фаза на производството,

като взе предвид становищата, представени:

- за г-н Pfeiffer, г-н Roith, г-н Süß, г-н Winter и г-н Nestvogel, а също и за г-жа Zeller и г-н Döbele, от адв. B. Spengler, Rechtsanwalt,

- за Комисията на Европейските общности, от г-н J. Sack и г-н H. Kreppel, в качеството им на представители,

като взе предвид становищата, представени:

- за г-н Pfeiffer, г-н Roith и г-н Nestvogel, а също и за г-жа Zeller и г-н Döbele, от адв. B. Spengler,

---

* Език на производството: немски.

- за г-н Süß и г-н Winter, от г-н K. Lörcher, Gewerkschaftssekretär,
- за германското правителство, от г-н W.-D. Plessing, в качеството му на представител,
- за френското правителство, от г-н R. Abraham и г-н G. de Bergues, а също така и от г-жа C. Bergeot-Nunes, в качеството им на представители,
- за италианското правителство, от г-н I. M. Braguglia, в качеството му на представител, подпомаган от г-н A. Cingolo, avvocato dello Stato,
- за правителството на Обединеното кралство, от г-жа C. Jackson, в качеството и на представител, подпомагана от г-н A. Dashwood, barrister,
- за Комисията, от г-н J. Sack и г-н H. Kreppel,

след като изслуша становището на генералния адвокат, представено по време на съдебното заседание от 6 май 2003 г.,

постанови настоящото

Решение

1. Исковите молби за преюдициално запитване се отнасят до тълкуването на член 2 от Директива 89/391/ЕИО на Съвета от 12 юни 1989 г. за въвеждане на мерки за насърчаване подобряването на безопасността и здравето на работниците на работното място (ОВ L 183, стр. 1), и на член 1, параграф 3, член 6 и член 18, параграф 1, букви б), и) от Директива 93/104/ЕО на Съвета от 23 ноември 1993 г. относно някои аспекти на организацията на работното време (ОВ L 307, стр. 18).
2. Запитването е отправено във връзка с редица икове между г-н Pfeiffer, г-н Roith, г-н Süß, г-н Winter и г-н Nestvogel, а също така и г-жа Zeller и г-н Döbele, които работят или са работили в аварийни екипи, и Deutsches Rotes Kreuz, Kreisverband Waldshut eV (немски Червен кръст, секция Waldshut (по-надолу „Deutsches Rotes Kreuz”)), организация, която наема или е наемала ищите по главното производство по повод германското законодателство, което предвиждаща работно време седмично надвишаващо 48 часа.

Правна уредба

Общностна правна уредба

3. Директиви 89/391 и 93/104 са приети на базата на член 118а от Договора за ЕО (членове 117 - 120 от Договора за ЕО са заместени от членове 136 ЕО - 143 ЕО).
4. Директива 89/391 е рамкова директива, която установява общи принципи в областта на безопасността и опазване здравето на работниците. Тези принципи преди това са разработени в серия специфични директиви включително Директива 93/104.
5. Член 2 от Директива 89/391 определя обхвата на директивата, както следва:

„1. Настоящата директива се прилага във всички сфери на дейност, както в обществената, така и в частния сектор (промишленост, селско стопанство, търговия, администрация, услуги, обучение, култура, развлечения и др.).

2. Настоящата директива не се прилага, когато особеностите на някои специфични дейности на обществени служби, като например въоръжените сили и полицията или някои специфични дейности на службите на гражданска защита, неизбежно влизат в конфликт с нея.

В този случай безопасността и здравето на работниците трябва да се осигури във възможно най-висока степен в светлината на целите на настоящата директива.”

6. Съгласно член 1 от Директива 93/104, озаглавен „Предмет и приложно поле”:

„1. Настоящата директива определя минимални изисквания за безопасност и опазване на здравето при организацията на работното време.

2. Тази директива се прилага за:

а) минимална ежедневна почивка, седмична почивка и годишен отпуск, за почивките в работно време и максималното седмично работно време ; и

б) някои аспекти на нощния труд, сменната работа и режима на работа.

3. Тази директива се прилага за всички сектори на дейност, както обществени, така и частни, по смисъла на член 2 от Директива 89/391/ЕИО без да се засяга член 17 от тази директива, с изключение на въздушния, железопътния, автомобилния, морския, вътрешноводния и езерния транспорт, морския риболов, други морски дейности и дейностите на лекари при обучение;

4. Разпоредбите на Директива 89/391/ЕИО са напълно приложими към въпросите, посочени в параграф 2, без да се засягат по-строги и/или специфични разпоредби, съдържащи се в тази директива.”

7. Под заглавието „Определения”, член 2 от Директива 93/104 гласи:

„По смисъла на тази директива се прилагат следните определения:

1. „Работно време” означава всеки период, през който работникът работи, на разположение на работодателя и изпълнява негова дейност или задължения, в съответствие с националните закони и/или практика;

2. „Период за почивка” означава всеки период, който не е работно време; (...).”

8. Раздел II от упоменатата директива, установява мерки, които трябва да приемат държавите-членки, за да може всеки работник да се ползва от минимални периоди за дневна почивка, седмична почивка, а също така и за да бъде регламентирана максималната седмична продължителност на работното време.

9. Що се отнася до максималната седмична продължителност на работното време, член 6 от същата директива гласи:

„Държавите-членки вземат необходимите мерки, за да осигурят, в зависимост от необходимостта за опазване на безопасността и здравето на работниците:

2. средното работно време за всеки седемдневен период, включително и извънредното, да не превишава 48 часа.”

10. Член 15 от Директива 93/104 предвижда:

„ Тази директива не засяга правото на държавите-членки да прилагат или въвеждат закони, подзаконови или административни разпоредби, които са по-благоприятни за опазване на безопасността и здравето на работниците, или да улесняват или позволяват прилагането на колективни договори или споразумения между социалните партньори, които са по-благоприятни за опазване на безопасността и здравето на работниците.”

11. Съгласно член 16 от упоменатата директива:

Държавите-членки могат да определят:

(...)

2. за прилагането на член 6 (максимално седмично работно време) ориентировъчен период, не превишаващ четири месеца;

(...)”

12. Същата директива предвижда серия дерогации за много от нейните основни разпоредби, като се вземат предвид особеностите на някои дейности и при условие, че известни условия са изпълнени. В това отношение нейния член 17, гласи:

„1. Като съответно се отчитат общите принципи за опазване на безопасността и здравето на работниците, държавите-членки могат да дерогират членове 3, 4, 5, 6, 8 или 16 когато, поради специфичните характеристики на съответната дейност, продължителността на работното време не се измерва и/или е предварително определена или може да се определя от самите работници, и особено в случаите на:

а) ръководни кадри или други лица със самостоятелни правомощия за взимане на решения;

б) семейни работници; или

в) работници, участващи в литургии в църкви и религиозни общности.

2. Дерогациите могат да се приемат посредством закони, подзаконови или административни разпоредби или колективни договори между социалните партньори, при условие, че на заинтересованите работници са осигурени еквивалентни периоди или компенсационна почивка, или, в изключителни случаи, когато това не е възможно по обективни причини, на работниците да се осигурява съответна закрила:

2.1. членове 3, 4, 5, 8 и 16:

(...)

в) за дейности, включващи необходимост от непрекъснатост на услуга или производство, особено:

i) услуги, свързани с приемане, лечение и/или грижи, осигурявани от болници или подобни заведения, жилищни институции и затвори;

(...)

iii) преса, радио, телевизия, кинематографично производство, пощенски и телекомуникационни служби, бърза помощ, противопожарна служба и служби за защита на населението;

(...)

3. Могат да се дерогират членове 3, 4, 5, 8 и 16 с колективни договори или споразумения, сключени между социалните партньори на национално или регионално ниво или, в съответствие с установените от тях правила, посредством колективни договори, сключени между социалните партньори на по-ниско равнище.

(...)

Дерогациите, предвидени в първа и втора алинеи, се допускат при условие, че на заинтересованите работници се предоставят еквивалентни компенсационни почивки, или в изключителните случаи, когато по обективни причини не е възможно осигуряването на такива периоди, заинтересованите работници получават подходяща закрила.

(...)

4. Възможността за дерогиране на точка 2 от член 16, предвидена в параграф 2, точки 2.1. и 2.2. и в параграф 3 от този член, не могат да имат като краен резултат установяването на референтен период, по-дълъг от шест месеца.

Държавите-членки имат възможността, като спазват общите принципи за опазване на безопасността и здравето на работниците, да позволяват, по обективни или технически причини, или причини, свързани с организацията на работата, в колективните договори или споразумения, сключени между социалните партньори, да се установяват референтни периоди в никакъв случай непревишаващи 12 месеца.

(...)"

13 Член 18 от Директива 93/104 гласи следното:

„1. 1 а) Държавите-членки приемат законите, подзаконовите и административните разпоредби, необходими за спазването на настоящата директива, най-късно до 23

ноември 1996 г., или осигуряват социалните партньори до тази дата да определят необходимите мерки по споразумение, като държавите-членки са задължени да предприемат всички необходими стъпки, които да им позволят да гарантират спазване по всяко време на разпоредбите, предвидени в тази директива.

б), i) държава-членка има възможността да не прилага член 6, като спазва общите принципи за опазване на безопасността и здравето на работниците, и при условие, че взима необходимите мерки, за да гарантира :

- никой работодател да не изисква работник да работи повече от 48 часа за седемдневен период, изчислено като средна величина за референтния период, определен в точка 2 от член 16, освен ако не е получил съгласието на работника за извършване на такава работа,

- никой работник да не претърпява вреди от страна на работодателя си поради факта, че не желае да даде съгласието си за извършване на такава работа,

- работодателят да поддържа актуална документация за всички работници, изпълняващи такава работа,

- документацията да бъде на разположение на компетентните власти, които да могат, по причини, свързани с безопасността и/или здравето на работниците, да забранят или ограничат възможността за превишаване максималното седмично работно време,

- работодателят да предоставя на компетентните власти при поискване от тяхна страна информацията за случаите, в които работниците са дали съгласието си извършване на работа, превишаваща 48 часа за период от седем дни, изчислена като средно за референтния период, определен в точка 2 от член 16.

(...)"

Национална правна уредба

14. Германското трудово право прави разграничение между работата на дежурства („Arbeitsbereitschaft“), работата на разположение („Bereitschaftsdienst“) и работата на повикване („Rufbereitschaft“).

15. Тези три понятия не са регламентирани от националното законодателство, но техните характеристики следват от съдебната практика.

16. Работата на дежурства („Arbeitsbereitschaft“) се отнася до ситуация, в която работникът трябва да бъде на разположение на своя работодател, на работното място и освен това е длъжен да бъде постоянно с изострено внимание, за да може да се включи незабавно в случай на нужда.

17. Работата на разположение („Bereitschaftsdienst“), работникът е задължен да бъде на определено от работодателя място, вън или вътре от сградата на последния и да бъде готов да извърши своите задължения по искане на работодателя, но му се разрешава да си почива и да се занимава по своя воля, докато неговите професионални услуги не са поискани.

18. Работата на повикване („Rufbereitschaft“) се характеризира с факта, че работникът не е задължен да седи и да чака на определено от работодателя място, но стига да може да бъде установена връзка с него във всеки момент с цел да започне да изпълнява професионалните си задължения в кратък срок по молба на работодателя си.

19. В германското трудово право само работата на дежурства („Arbeitsbereitschaft“) се счита, че представлява работно време в своята цялост. От друга страна, както работата на разположение („Bereitschaftsdienst“), така и работата на повикване („Rufbereitschaft“) се смятат за време на почивка с изключение на тази част от работното време, когато работникът действително изпълнява професионалните си задължения.

20. Германското законодателство относно продължителността на работното време и периодите на почивка се съдържа в Arbeitszeitgesetz (Закон относно работното време), от 6 юни 1994 г. (BGBl. 1994 I, стр. 1170, по-долу „ArbZG“), приет с цел да бъде включен в Директива 93/104.

21. Член 2, параграф 1 от ArbZG определя работното време като период между началото и края на работата, с изключение на прекъсванията.

22. Съгласно член 3 от ArbZG:

„Ежедневното работно време на работниците не трябва да надвишава 8 часа. То не може да продължава повече от 10 часа освен при условие, че не надвишава средната стойност от 8 часа в рамките на период от 6 месеца или 24 седмици.“

23. Член 7 от ArbZG гласи:

„(1) Чрез колективен трудов договор или споразумение в рамките на предприятието, което се основава на колективен трудов договор е възможно:

1. Чрез дерогация на член 3,

а) Да се продължи работното време повече от 10 часа на ден, дори без компенсация, когато работното време включва често и в достатъчна степен периоди на дежурство („Arbeitsbereitschaft“),

б) Да определи друг период за компенсация,

в) Да увеличи работното време до 10 часа на ден, без компенсация в рамките на максимум 60 дена годишно,
(...)”

24. Член 25 от ArbZG гласи:

„Когато към датата на влизане в сила на настоящия закон, един съществуващ трудов договор или продължаващ своето действие след тази дата, съдържа дерогационни клаузи съгласно член 7, параграфи 1 или 2 (...), които надхвърлят максимумите, определени в цитираните разпоредби, тези разпоредби не се накърняват. Работните

споразумения, които се основават на колективните трудови договори се приравняват към колективните трудови договори, така както са посочени в първото изречение. (...)”

25. Le Tarifvertrag über die Arbeitsbedingungen für Angestellte, Arbeiter und Auszubildende des Deutschen Roten Kreuzes (колективен трудов договор относно условията на труд на служителите, работниците и стажантите на немския Червен кръст, по-надолу „DRK-TV”) предвижда следното:

„Член 14. Нормално работно време”

1) Нормалното работно време се състои средно от 39 часа, като са изключени почивките (38 и половина часа след 1 април 1990 г.) седмично. В общи линии средното седмично работно време се изчислява за период от 26 седмици.

Когато работниците изпълняват задълженията си непрекъснато или чрез редуване, би могъл да бъде определен по-дълъг период.

2) Нормалното работно време може да бъде удължено (...)

а) До 10 часа на ден (49 часа седмично средно) ако в него се включва редовно едно дежурство („Arbeitsbereitschaft”) от средно поне два часа седмично,

б) До 11 часа дневно (54 часа средно седмично), ако в него се включва дежурство („Arbeitsbereitschaft”) дневно от поне 3 часа седмично,

в) До 12 часа дневно (60 часа седмично средно), ако работникът трябва само да присъства на работното си място, за да извършва работа в случай на необходимост. (...)

(5) Работникът следва по инструкция на своя работодател да бъде извън нормалното си работно време на определено от последния място, където може да бъде извикан да извършва работа според необходимостта (работа на разположение („Bereitschaftsdienst”). Работодателят не може да наложи подобна работа на разположение, освен в случая, когато се очаква да има допълнителна работа, но и според опита от предходни периоди.
(...)”

26. Член 14, параграф 2 от DRK-TV е последван от забележка, която гласи:

„По отношение на прилагане на Приложение 2 относно персонала на службата по бърза помощ и транспорт на болните, трябва да се вземе под внимание бележката към член 14, параграф 2 от (DRK-TV).”

27. Приложение 2 съдържа договорни клаузи, специфични за персонала на бързата помощ и на транспорта на болни. В бележката е записано, че максималното седмично работно време от 54 часа, предвидено в член 14, параграф 2, буква б) от DRK-TV се намалява постепенно. Следователно считано от 1 януари 1993 г., тази максимална продължителност се намалява от 54 на 49 часа.

Споровете по главното производство и преюдициалните въпроси

28. Седем съдебни спора са в основата на настоящото преюдициално запитване.
29. От материалите по делото, представени пред Съда е видно, че Deutsches Rotes Kreuz се занимава, *inter alia*, и с наземната служба за бърза помощ в дадена част от Landkreis de Waldshut. Deutsches Rotes Kreuz поддържа службите за бърза помощ в Waldshut (Германия), в Dettighoffen (Германия) и в Bettmaringen (Германия), като осигурява 24-часово дежурство, а също така и службата за бърза помощ в Lauchringen (Германия), с дежурство 12 часа дневно. Наземната служба по бърза помощ се осигурява чрез линейки и автомобили за спешна помощ. Екипите на тези линейки включват двама фелдшери, а този на автомобила за спешна помощ един фелдшер и един лекар. В случай на повикване те се явяват на място и поемат медицинската помощ на пациентите. След което последните обикновено се открарват в болница.
30. Г-н Pfeiffer и г-н Nestvogel са били в миналото служители на Deutsches Rotes Kreuz като фелдшери от спешна помощ, докато останалите ищци все още са продължавали да бъдат служители на тази организация в момента на предявяване на исовете си към преращащата юрисдикция.
31. Страните по главното производство се противопоставят по въпроса дали трябва да се вземе под внимание, когато се изчислява максималното седмично работно време, периодите на дежурство („Arbeitsbereitschaft“), които въпросните работници трябва да изпълняват в рамките на служебните си задължения спрямо Deutsches Rotes Kreuz.
32. Исовете, внесени от г-н Pfeiffer и г-н Nestvogel пред I^o Arbeitsgericht Lörrach имат за предмет заплащане на допълнителни часове, изработени над 48 часа седмично. Последните претендират, че неправомерно са карани да работят в продължение на повече от 48 часа седмично, средно на месец между м. юни 2000 г и м. март 2001 г. Те искат от упоменатия съд да нареди на Deutsches Rotes Kreuz да им изплати брутни суми респективно от 4 335,45 DEM (за 156,85 часа допълнително с брутна стойност от 29,91 DEM) и 1 841,88 DEM (за 66,35 часа допълнително с брутна стойност по 27,76 DEM), въпросните суми да се увеличат с лихвите за забавяне.
33. Що се отнася до исовете на останалите пред същия съд те имат за предмет да се определи максималното седмично работно време, което трябва да извършват в Deutsches Rotes Kreuz.
34. В различните трудови договори, страните по делото приемат да прилагат DRK-TV.
35. I^o Arbeitsgericht Lörrach констатира, че на базата на тези договорни клаузи, средното седмично работно време е от 49 часа в службите за спешна помощ, които се обслужват от Deutsches Rotes Kreuz. Действително нормалното работно време е удължено на основание член 14, параграф 2, буква б) от DRK-TV, като се вземе предвид задължението на заинтересованите да извършват дежурства („Arbeitsbereitschaft“) средно от поне 3 часа на ден.
36. Ищците по главното производство считат, че предписанията на Deutsches Rotes Kreuz за 49 часа седмичното работно време, са незаконни. Те основават това свое твърдение на Директива 93/104 и Решение на Съда от 3 октомври 2000 г., Simar (С-303/98, Recueil стр. I-7963). За тях, член 14, параграф 2, буква б) от DRK-TV нарушава правото на Общността, тъй като предвижда работно време, което надвишава 48 часа

седмично. От друга страна, упоменатите договорни клаузи не биха могли да бъдат оправдани в светлината на дерогацията, предвидена в член 7, параграф 1, точка 1, буква а) от ArbZG. В действителност ищците изтъкват, че този закон не прилага коректно разпоредбите на Директива 93/104. Оттук нататък, те считат че дерогацията в ArbZG трябва да се тълкува съгласно правото на Общността или тя не може да се прилага.

37. От друга страна, Deutsches Rotes Kreuz твърди, че искът трябва да бъде отхвърлен. Той поддържа, че неговите разпоредби относно продължителността на работното време са съобразени с националното законодателство и колективните трудови договори.

38. Сезирана по спора Arbeitsgericht Lörrach се пита първо дали дейността на ищците по главното производство, влиза в обхвата на Директива 93/104.

39. На първо място член 1, параграф 3 от Директива 93/104, която препраща що се отнася до обхвата на член 2 от Директива 89/391, която изключва от това поле някои области, доколкото спецификата на някои дейности подтикват към това. Все пак според препращащата юрисдикция това изключение би трябвало да се отнася единствено до дейностите, които целят гаранция за обществена сигурност и обществен ред и са необходими за всеобщото благо и не могат да бъдат обект на никакво планиране предвид тяхната специфика. Тя отбелязва като пример големите катастрофи. За сметка на това, службите на бърза помощ не би трябвало да се изключват от обхвата на тези две директиви, дори ако служителите на бърза помощ, трябва да бъдат в готовност 24 часа от денонощието, тъй като съществува възможност да се планират техните дейности и работното време на всеки от тях.

40. От друга страна, трябва да се определи дали работата в наземна служба за бърза помощ, трябва да се счита като дейност, която се отнася до „автомобилен транспорт“ по смисъла на член 1, параграф 3 от Директива 93/104. Ако това понятие трябва да се счита като посочващо всяка дейност, която се извършва в превозно средство, което се движи по пътищата, службата бърза помощ, която се осигурява посредством линейки или автомобили за спешна медицинска помощ би трябвало да бъдат част от тази област, тъй като голяма част от дейността се състои в придвижване до местата, където спешната нужда се е проявила и транспорта на пациенти до болница. Въпреки това, службата за бърза помощ, която работи при нормални условия в тесни географски граници, обикновено в рамките на Landkreis, където разстоянията са малки и времето за интервенция ограничено. Работата в служба за бърза помощ по този начин се отклоняват от типичната дейност на автомобилния транспорт. Обаче съществуват някои съмнения в това отношение поради Решението от 24 септември 1998 г., Tögel (C-76/97, Recueil стр. I-5357, точка 40).

41. Препращащата юрисдикция пита по-нататък дали не прилагането на максималното работно време от средно 48 часа, предвидено в член 18, параграф 1, буква б), буква и) от Директива 93/104, предполага изрично и недвусмислено съгласие от страна на въпросния работник или е достатъчно той да приеме прилагането на колективен трудов договор в неговата цялост, след като последният предвижда възможност за надвишаване на максималните 48 часа.

42. Накрая, Arbeitsgericht Lörrach пита дали член 6 от Директива 93/104 е безусловен и достатъчно прецизен, за да може едно частно лице да се позовава на него пред национална юрисдикция, при условие, че държавата-членка не е приложима коректно

тази директива. В действителност съгласно германското право, ако разпоредбата по член 14, параграф 2, буква б) от DRK-TV е приложима спрямо сключените трудови договори от страните по главното производство и влиза в рамките на възможностите създадени от законодателя в член 7, параграф 1, точка 1, буква а) от ArbZG, последната разпоредба би позволила на работодателя да реши да удължи дневното работно време, без компенсация така че средната продължителност на работното време от 48 часа седмично, която произтича от член 3 от ArbZG, а също така и от член 6, точка 2 от Директива 93/104, да бъде анулирана.

43. Като има предвид, че при тези условия за решаване на спорове, висящи пред него се изисква тълкуване на правото на Общността Arbeitsgericht Lörrach решава да спре производството и да отправи на Съда следните преюдициални въпроси, които са едни и същи за делата C-397/01 - C-403/01:

„1) а) Препращането от член 1, параграф 3 от Директива 93/104 (...), член 2, параграф 2 от Директива 89/391 (...), които предвиждат, че (тези) директиви не са приложими, когато особеностите на някои специфични дейности в центровете за гражданска защита противоречат драстично, трябва ли да се разбира в този смисъл, че дейността на ищците, които работят в служба за бърза помощ, влиза в това изключение?

б) Понятието автомобилен транспорт от член 1, параграф 3 от Директива 93/104 тълкува ли се в смисъл, че само дейностите по управление на превозно средство, които са на дълги разстояния и за които следователно не може да се предвижда работно време вследствие на непредвидими проблеми, са изключени от обхвата на директивата; или автомобилният транспорт по смисъла на тази разпоредба трябва ли да включва дейност от наземната служба за бърза помощ, която обхваща поне в частност управлението на превозните средства за спешна помощ и обслужването на пациенти по време на пътуването?

2) Като се има предвид решението на Съда (...) по делото (...) Simar (точки 73 и 74), член 18, параграф 1, буква б), буква и), трябва ли да се разбира в смисъл, че удължаването на работното време над 48 часа седмично, следва да бъде отбелязано в съгласие, което работникът дава индивидуално или това съгласие може да се счита за дадено поради факта, че работникът и работодателят са сключили трудов договор и условията на труд са предвидени в колективен трудов договор, според който се разрешава удължаване на работното време над 48 часа?

3) Съдържанието на член 6 от Директива 93/104 (...) безусловно и достатъчно прецизно ли е, за да могат частни лица да се позовават на разпоредбите му пред национални юрисдикции, когато държавата прехвърлила директивата некоректно е в националното право?”

44. С Определение на председателя на Съда от 7 ноември 2001 г., дела C-397/01 - C-403/01 са съединени за целите на писмената и устната фаза на производството.

45. С Решение от 14 януари 2003 г., Съдът спира процедурата по въпросните дела до изслушване на пледоариите по делото, довело до Решение от 9 септември 2003 г., Jaeger (C-151/02, Recueil стр. I-8389) - заседание, което се е състояло на 25 февруари 2003 г.

46. С Определение на Съда от 13 януари 2004 г. процедурите по изслушване на дела С-397/01 - С-403/01 са подновени.

По преюдициалните въпроси

По първия въпрос, буква а)

47. С първия въпрос, буква а) препращащата юрисдикция пита дали член 2 от Директива 89/391 и член 1, параграф 3 от Директива 93/104 трябва да се тълкуват в смисъл, че дейността на служителите от бърза помощ, която се упражнява в рамките на служба за неотложна медицинска помощ, така както е отбелязано по главното производство се отнасят до обхвата на упоменатите директиви.

48. С цел да се отговори на този въпрос, трябва да се припомни първоначално, че член 1, параграф 3 от Директива 93/104 определя обхвата на последната като се позовава изрично на член 2 от Директива 89/391. Оттук нататък, преди да се определим дали подобна дейност, като тази на служителите, които придружават линейка или автомобил за неотложна медицинска помощ в рамките на служба по бърза помощ, организирана от Deutsches Rotes Kreuz, се отнасят до обхвата на Директива 93/104, и следва да се разглежда предварително дали тази дейност влиза в обхвата от Директива 89/391 (вж. Решение Simar, цитирано по-горе, точки 30 и 31).

49. Съгласно член 2, параграф 1 от Директива 89/391, тя се прилага до „всички сектори на дейност, частни или държавни”, сред които фигурират в най-общ план дейностите по услугите.

50. Въпреки това, както е видно от параграф 2, алинея 1 от същия регламент, упоменатата директива не е приложима, когато някои особености на някои специфични дейности, между които службите по гражданска защита не позволяват това да се осъществи.

51. Трябва въпреки това да се отбележи, че дейността на лицата, които придружават линейка или автомобил за спешна медицинска помощ в рамките на служба за оказване на помощ на ранени или болни лица, организирана от организация като Deutsches Rotes Kreuz, не може да бъде включено в изключението, отбелязано в предходната точка.

52. В действителност, така както е видно от предмета от Директива 89/391, а именно увеличаване на безопасността и опазване здравето на работниците и от съдържанието на неговия член 2, параграф 1, обхватът на тази директива трябва да се разбира в широк смисъл. Оттук следва, че изключенията по него, предвидени в параграф 2, алинея 1 от този член, трябва да се тълкуват ограничително (вж. Решение Simar, цитирано по-горе, точки 34 и 35, и Определение от 3 юли 2001 г., CIG, С-241/99, Recueil стр. I-5139, точка 29).

53. От друга страна член 2, параграф 2, алинея 1 от Директива 89/391 изключва от обхвата и - не службите за гражданска защита като такива, а само „някои специфични дейности” на тези служби, чиито особености могат да попречат на прилагането на правилата, предвидени в упоменатата директива.

54. Това изключение от прилагането на Директива 89/391, формулирано в широк план, трябва оттук нататък да получи тълкуване, което да ограничи неговия обхват, до това което е стриктно необходимо за опазване интересите, които държавите-членки смятат да защитават.

55. В това отношение, изключението по член 2, параграф 2, алинея 1 от Директива 89/391 е прието с единствената цел да гарантира доброто функциониране на службите, необходими за защита на сигурността, здравето и обществения ред в случай на обстоятелства, чиято сериозност и обхват са изключителни - например катастрофа - които се характеризират от факта, че по своето естествено не могат да бъдат планирани във времето и следователно да се предвиди работното време на екипите за оказване на помощ.

56. Въпреки това гражданската защита в тесния смисъл на думата, която се визира в упоменатата разпоредба се разграничава рязко от дейностите по оказване на помощ на ранени или болни лица, за които става дума в главното производство.

57. В действителност ако подобна служба, каквато е посочената от препращащата юрисдикция трябва да посрещне обстоятелства, които по дефиниция са непредвидими, дейностите, които тя извършва в нормално време и които са основна част от дейността на подобна служба, са не по-малко податливи на предварителна организация, включително по отношение на работното време на персонала.

58. Тази служба следователно няма никаква особеност, която по драстичен начин би се противопоставила на прилагането на правилата на Общността, що се отнася до защитата на безопасността и здравето на работниците и следователно не се покрива от изключението, предвидено в член 2, параграф 2, алинея 1 от Директива 89/391, и следователно последната би трябвало да се прилага за подобна служба.

59. Когато става дума за Директива 93/104 от съдържанието на нейния член 1, параграф 3 е видно, че тя се прилага към всички сектори на дейности, частни или държавни, посочени в член 2 от Директива 89/391, с изключение на някои специфични дейности, които са изрично изброени.

60. Нито една от последните дейности не се отнася до служба, като упоменатата по главното производство. По-специално видно е, че дейността на лицата, които работят в бърза помощ и в службите за неотложна медицинска помощ и придружават пациентите в линейка или автомобил за неотложна медицинска помощ, не могат да бъдат приравнени с тези на стажант-лекарите, към които Директива 93/104 не се прилага, съгласно член 1, параграф 3.

61. Следователно дейност като посочената от препращащата юрисдикция се отнася също до обхвата на Директива 93/104.

62. Така както Комисията е подчертала правилно, това заключение се подсилва от обстоятелството, че член 17, параграф 2, точка 2.1, буква в), буква iii) от Директива 93/104 отбелязва изрично, *inter alia*, и службите за бърза помощ. Това отбелязване би било лишено от всякакъв смисъл, ако дейността вече е изключена от обхвата на Директива 93/104 на основание член 1, параграф 3 от последната. Напротив, подобно отбелязване, доказва че законодателят на Общността установява принципа на

прилагане на тази директива спрямо дейности от такъв характер като е предвидил възможността при определени обстоятелства да се извърши дерогация на някои особени разпоредби от упоменатата директива.

63. При тези условия, трябва да се отговори на първи въпрос, буква а), че член 2 от Директива 89/391 и член 1, параграф 3 от Директива 93/104 трябва да се тълкуват в смисъл, че дейността на лица, които работят в бърза помощ, извършвана в рамките на служба по спешна медицинска помощ, като описаната по главното производство, влиза в обхвата на упоменатите директиви.

По първия въпрос, буква б)

64. С първия си въпрос, буква б), препращащата юрисдикция пита дали понятието „автомобилен транспорт”, по смисъла на член 1, параграф 3 от Директива 93/104, трябва да се тълкува в смисъл, че посочва дейността на службите по спешна медицинска помощ, поради това че фактически тя се състои или поне част от нея в използване на превозно средство и в придружаването на пациента до болницата.

65. В това отношение, трябва да се припомни, че съгласно член 1, параграф 3 от Директива 93/104, последната „се прилага до всички сектори на дейност с изключение на въздушния транспорт, железопътния транспорт, автомобилния транспорт, морския и речния транспорт и транспорта по езера (...)”.

66. В своето Решение от 4 октомври 2001, Bowden и други (C-133/00, Recueil стр. I-7031), Съдът решава, че тази разпоредба трябва да се тълкува в смисъл, че всичките работещи в сектора на автомобилния транспорт, включително и тези, които работят в канцелариите се изключват от обхвата на въпросната директива.

67. Като изключение от режима на Общността в областта на управлението на работното време, установено от Директива 93/104, изключенията от обхвата на последната се отбелязват в нейния член 1, параграф 3 и трябва да получат тълкуване в тесен смисъл, което ограничава техния обхват за това, което е стриктно необходимо за запазване на интереси, които тези изключения са призвани да спазват (вж., по аналогия, Решение Jaeger, цитирано по-горе, точка 89).

68. От друга страна, секторът на транспорта е изключен от обхвата от Директива 93/104 с мотива, че в това отношение съществува регламентация на Общността, която установява специфичните предписания в случая, включително относно организирането на работното време поради особената специфика на въпросната дейност. Тази регламентация въпреки това не се прилага за транспортите, осъществявани в спешни случаи или предназначени за оказване на помощ.

69. От друга страна, Решението Bowden и други, цитирано по-горе, се отнася до принадлежността на работодателя, към един от секторите на транспорта, изрично изброени в член 1, параграф 3 от Директива 93/104 (вж. точки 39 - 41 от упоменатото решение). За сметка на това не би могло да се твърди, че дейността на Deutsches Rotes Kreuz може да бъде отнесена до сектора на автомобилния транспорт, когато осъществява неотложна медицинска помощ, така както е видно от материалите по главното производство.

70. Обстоятелството, че последната дейност се състои от части в използване на автомобил за спешна помощ и придружаване на пациента по време на неговия транспорт до болницата, не е определяща след като въпросната дейност има за основна цел даване на първа медицинска помощ на болно или ранено лице, а не осъществяване на операция, която се отнася до автомобилния транспорт.

71. От друга страна, трябва да се припомни, че службите по бърза помощ са изрично отбелязани в член 17, параграф 2, точка 2.1, буква в), буква iii) от Директива 93/104. Но това отбелязване, което цели евентуалното създаване на дерогация по някои специфични разпоредби от упоменатата директива би било излишно, ако подобни услуги вече са изключени от обхвата на последната, в неговата цялост на основание член 1, параграф 3.

72. При тези условия, понятието „автомобилен транспорт”, посочено в член 1, параграф 3 от Директива 93/104, не включва службите по неотложната медицинска помощ, за които става дума по главното производство.

73. Това тълкуване по никакъв начин не може да бъде променено с Решение Tögel, цитирано по-горе, на което се позовава препращащата юрисдикция, тъй като това решение е обект на тълкуване от Директива 93/104, а не от Директива 92/50/ЕИО на Съвета от 18 юни 1992 г. относно координирането на процедурите за възлагане на обществени поръчки за услуги (ОВ L 209, стр. 1), чието съдържание и цел са абсолютно неприложими за определяне обхвата на Директива 93/104.

74. Като се има предвид изложените доводи, трябва да се отговори на първия въпрос, буква б), че понятието „автомобилен транспорт”, по смисъла на член 1, параграф 3 от Директива 93/104, трябва да се тълкува в смисъл, че тя не посочва дейността на служба по спешна медицинска помощ, дори от части тя да се състои в използване на превозно средство и придружаване на пациента по време на неговия път към болницата.

По втория въпрос

75. Чрез втория си въпрос, препращащата юрисдикция пита дали член 18, параграф 1, буква б), буква i), първо тире от Директива 93/104 трябва да се тълкува в смисъл, че изисква изрично и свободно изявено съгласие от страна на всеки работник, сам по себе си, за да може да се надхвърли максималното седмично работно време от 48 часа, както е предвидено в член 6 от упоменатата директива, и то да бъде валидно или достатъчно в това отношение, трудовия договор на заинтересования да се позовава на един колективен трудов договор, който позволява подобно надвишаване.

76. С цел да се отговори на формулирания въпрос, трябва да се отбележи от една страна, че е видно, както от член 118а от Договора, който представлява юридическа основа за Директива 93/104, а от друга страна на първо, четвърто, седмо и осмо съображение от последната, а също и на самото съдържание на нейния член 1, параграф 1, че тя има за цел да гарантира по-добра защита на безопасността и здравето на работниците, като предвижда за последните минимални периоди за почивка - включително дневна и седмична - а също и адекватни периоди за почивки и предвижда ограничаване на максималното седмично работно време.

77. От друга страна в системата, установена в Директива 93/104, единствено някой от тези разпоредби, изрично изброени, могат да бъдат обект на дерогации, предвидени от държавите-членки или социалните партньори. От друга страна, извършването на подобни дерогации е подчинено на стриктни условия, които трябва да осигурят ефикасна защита на безопасността и здравето на работниците.

78. А също така, в член 18, параграф 1, буква б), буква і) от същата директива е предвидено, че държавите-членки могат да не прилагат член 6 от последната, в случай, че спазват общите принципи за защита на безопасността и здравето на работниците и изпълняват известен брой условия, които са кумулативно изброени в първата от тези две разпоредби.

79. По-специално, упоменатият член 18, параграф 1, буква б), буква і), първо тире изисква продължителността на работното време да не надвишава 48 часа за период от 7 дни, изчислен като средна стойност за упоменатия в член 16, точка 2 от Директива 93/104 период, работникът може въпреки това да даде своето съгласие за продължителност на работния ден по-голям от 48 часа седмично.

80. В това отношение, така както Съдът вече е отсъдил в точка 73 от Решение Simar, цитирано по-горе, и така както е видно от текста на самия член 18, параграф 1, буква б), буква і), първо тире от Директива 93/104, изисква се личното съгласие на работника.

81. В точка 74 от същото решение Съдът преценява, че съгласие, дадено от синдикалните представители в рамките на колективен трудов договор или колективно споразумение не заменя съгласието, дадено от самия работник, както предвижда упоменатия член 18, параграф 1, буква б), буква і), първо тире.

82. Това тълкуване произтича от целта на Директива 93/104, която е да гарантира ефикасно безопасността и здравето на работниците, като им осигурява ефективно ползване на максималния предел на седмично работно време и минимални периоди на почивка. Всяка дерогация спрямо тези минимални изисквания, следователно трябва да бъде придружена с всички необходими гаранции, за да може ако е необходимо да се откаже от едно социално право, което му се дава директно от упоменатата директива, въпросният работник да го стори свободно и напълно информиран по случая. Тези изисквания са още по-важни като се има предвид, че работникът се смята за по-необлагодетелстваната страна от трудовия договор, така че е необходимо да се попречи на работодателя да разполага с правото да пренебрегва волята на своя работник и да му налага ограничения на правата му, без последният да е изразил изрично съгласието си в това отношение.

83. Но тези хипотези са също така валидни, когато става дума за съдържанието на втория въпрос.

84. Оттук следва, че за да се извърши валидна дерогация на максималното седмично работно време, предвидено в член 6 от Директива 93/104, което е от 48 часа, съгласието на работника трябва да бъде не само индивидуално, но също така и недвусмислено и свободно изразено.

85. Тези условия не са изпълнени, когато трудовия договор на заинтересования се ограничава само да упоменава съществуващ колективен трудов договор, който

разрешава надхвърлянето на максималното седмично работно време. И наистина в никакъв случай не е сигурно, че когато такъв договор е сключен, въпросният работник е знаел за ограничението, което е извършено спрямо правата, дадени му от Директива 93/104.

86. Трябва следователно да се отговори на втория въпрос, че член 18, параграф 1, буква б), буква і), тире първо от Директива 93/104 трябва да се тълкува в смисъл, че той изисква недвусмислено и свободно изразено от всеки отделен работник съгласие за надвишаване на максималното седмично работно време от 48 часа, така както е предвидено в член 6 от директивата и само в този случай то е валидно. В това отношение не е достатъчно трудовият договор на заинтересования да се отнася до колективен трудов договор, в който такова надвишаване е разрешено.

По третия въпрос

87. С третия въпрос препращащата юрисдикция пита дали в случай на неправилно включване на член 6, точка 2 от Директива 93/104 в националното законодателство, последната може да се счита, че има пряко действие.

88. Тъй както е видно от съдържанието му, както и от контекста, в който се вписва, този въпрос съдържа два аспекта, първият се отнася до тълкуването на член 6, точка 2 от Директива 93/104, с цел да позволи на препращащата юрисдикция да се произнесе относно съвместимостта на въпросните разпоредби от националното право с изискванията на правото на Общността, докато вторият аспект на въпроса се отнася до това, да се разбере дали, когато въпросната държава-членка неправилно включва в своето законодателство упоменатата разпоредба изпълнява ли условията, за да може едно частно лице да се позовава на нея пред националните юрисдикции при обстоятелства подобни на тези по главното производство.

89. Трябва следователно да бъдат разгледани последователно тези два аспекта.

По обхвата на член 6, точка 2 от Директива 93/104

90. Първоначално следва да се припомни, че член 6, точка 2 от Директива 93/104 задължава държавите-членки да предприемат необходимите мерки с оглед изискванията за защита безопасността и здравето на работниците, средната продължителност на всеки период от 7 дни не трябва да надвишава 48 часа, включително и допълнителните часове.

91. От член 118а от Договора, който представлява юридическата база на Директива 93/104 от първо, четвърто, седмо и осмо съображение от последната, от Хартата на Общността за основните социални права на работниците, приета по време на Европейския съвет, състоял се в Страсбург на 9 декември 1989 г., чиито параграфи 8 и 19, алинея 1, са припомнени в четвъртото съображение от упоменатата директива, а също така и от самия текст на член 1, параграф 1 от последната е видно, че те имат за цел да определят минималните изисквания, предназначени за подобряване на условията на живот и труд на работниците, чрез доближаване на националните разпоредби, които се отнасят, *inter alia*, и до продължителността на работното време. Тази хармонизиране на ниво Общност в областта на организиране на работното време цели гарантиране на по-добра защита на безопасността и здравето на работниците като според нея те трябва

да ползват минимални периоди за почивка - включително дневна и седмична, също и адекватни почивки (вж. Решение Jaeger, цитирано по-горе, точки 45 - 47).

92. Така Директива 93/104 налага по-специално в своя член 6, точка 2, ограничение от 48 часа за средна продължителност на седмичното работно време, и максимален предел, спрямо който изрично е уточнено, че включва и допълнителните часове.

93. В този контекст, Съдът вече е заявявал, че работата на разположение, („Bereitschaftsdienst“) при която от работника се изисква да присъства физически на място, определено от неговия работодател, трябва да се счита в неговата цялост за период на работно време, по смисъла на Директива 93/104, независимо от обстоятелството, че заинтересованият не осъществява ефективно непрекъсната професионална дейност (вж. Решение Jaeger, цитирано по-горе, точки 71, 75 и 103).

94. Но същото би трябвало да бъде и за периодите на дежурство („Arbeitsbereitschaft“), които се изпълняват от лицата, които оказват помощ в рамките на служба за неотложна медицинска помощ, където се предвиждат задължително фази на неактивност, повече или по-малко продължителни между спешните интервенции.

95. Такива периоди на дежурство, следователно трябва да се взимат изцяло под внимание, когато се определя максималното дневно и седмично работно време.

96. Освен това е видно, че в системата, установена от Директива 93/104, ако член 15 от последната разрешава прилагането или въвеждането на национални разпоредби по-изгодни за защита на безопасността и здравето на работниците, единствено някои изрично посочени разпоредби от тази директива могат да бъдат обект на дерогации от държавите-членки или социалните партньори (вж. Решение Jaeger, цитирано по-горе, точка 80).

97. Но на първо място член 6 от Директива 93/104 се отбелязва единствено в член 17, параграф 1 от последната, след като е безспорно, че тази последна разпоредба посочва дейности, които нямат никаква връзка с изпълняваните от лица, които оказват спешна помощ, каквито са ищците по главното производство. За сметка на това параграф 2, точка 2.1, буква в), буква iii) от упоменатия член се отнася до „дейности, които се характеризират с необходимостта за осигуряване на непрекъснат цикъл на работа“, в които фигурират, *inter alia*, и „службите за бърза помощ“, но тази разпоредба не предвижда възможност за дерогации само от членове 3, 4, 5, 8 и 16 от упоменатата директива.

98. От друга страна член 18, параграф 1, буква б), буква i) от Директива 93/104 разпорежда, че държавите-членки имат възможност да не прилагат член 6 от последната, доколкото те вече спазват общите принципи за закрила на безопасността и здравето на работниците и изпълняват някои условия, кумулативно предвидени в първата от тези две разпоредби. Въпреки това е безспорно, че Федерална република Германия не е ползвала тази възможност за дерогация (вж. Решение Jaeger, цитирано по-горе, точка 85).

99. От друга страна от съдебната практика на Съда е видно, че държавите-членки не могат едностранно да определят обхвата на разпоредбите от Директива 93/104, като ги подчиняват на някакво условие или рестрикция, било по отношение прилагането на

правото на работниците на седмично работно време, което не надвишава 48 часа, така както е предвидено в член 6, точка 2 от тази директива (вж., в този смисъл, Решение Jaeger, цитирано по-горе, точки 58 и 59). Всяко друго тълкуване би накърнило целта на последната, а тя е да се гарантира ефикасна закрила на безопасността и здравето на работниците, като им се предоставят ефективни минимални периоди за почивка (вж. Решение Jaeger, цитирано по-горе, точки 70 и 92).

100. При тези условия трябва се направи заключение, че в светлината на член 6, точка 2 от Директива 93/104, с оглед на целта и съдържанието на последната, максималният предел от 48 часа седмичното работно време включително допълнителните разпоредби представлява разпоредба от социалното право на Общността от особено значение, от която всеки работник трябва да се ползва, тъй като това право е предназначено за осигуряване безопасността и здравето му (вж., по аналогия, Решение от 26 юни 2001 г., ВЕСТУ, C-173/99, Recueil стр. I-4881, точки 43 и 47), следователно национална разпоредба, подобна на тази от главното производство, която разрешава работно време повече от 48 часа включително работата на дежурства („Arbeitsbereitschaft”), е несъвместима с изискванията от упоменатата разпоредба.

101. Оттук следва, че отговорът на третия въпрос и по точно на първия му аспект, е че член 6, точка 2 от Директива 93/104 трябва да се тълкува при обстоятелствата, като тези по главното производство, като изключващ национално законодателство от държава-членка за периоди на дежурство („Arbeitsbereitschaft”), извършвани от лица, които работят в служба за неотложна медицинска помощ на организация като Deutsches Rotes Kreuz, която позволява посредством колективен трудов договор или фирмено споразумение съгласно този договор надвишаване на максималното седмично работно време от 48 часа, установено в тази разпоредба.

Относно прякото действие на член 6, точка 2 от Директива 93/104 и последствията от това за главното производство

102. Тъй като при обстоятелствата по главното производство националното законодателство, приложимо в случая, изглежда не съответства на разпоредбите от Директива 93/104 за максималната седмична продължителност на работното време, остава да бъде разгледан и въпросът дали член 6, точка 2 от директивата изпълнява необходимите условия за произвеждане на пряко действие.

103. В това отношение от трайната практика на Съда е видно, че във всички случаи когато разпоредбите от директивата изглеждат от гледната точка на тяхното съдържание безспорни и достатъчно прецизни, частните лица могат да се позовават на тях пред националните юрисдикции срещу държавата, когато тя не ги е прехвърлила в сроковете, определени в директивата, в националното си законодателство или е направила неправилно прехвърляне (вж., *inter alia*, Решение от 19 ноември 1991 г., Francovich и други, C-6/90 и C-9/90, Recueil стр. I-5357, точка 11, и Решение от 11 юли 2002 г., Marks & Spencer, C-62/00, Recueil стр. I-6325, точка 25).

104. Но член 6, точка 2 от Директива 93/104 задоволява тези критерии, тъй като предвижда задължение за държавите-членки и то недвусмислено и не подчинено на никакво условие относно прилагането на разпоредба, която предвижда максимум 48 часа, седмично работно време, включително и допълнителните часове.

105. Дори и ако Директива 93/104 оставя на държавите-членки някакво поле за преценка, когато приемат условията по нейното въвеждане в сила в периода за изчисляване с цел прилагането на член 6 и ако им разрешава да извърши дерогации спрямо разпоредбите на този член, тези обстоятелства не нарушават прецизия и безусловен характер на точка 2 от последната. И в действителност от друга страна от съдържанието на член 17, параграф 4 от тази директива е видно, че за периода на изчисляване не може в никакъв случай той да надвишава 12 месеца и от друга страна, възможностите за държавите-членки да не прилагат член 6 са подчинени на спазването на всички условия, предвидени в член 18, параграф 1, буква б), буква і) от упоменатата директива. Следователно възможно е да се определи минимална закрила, която във всички случаи трябва да бъде въведена в сила (вж., в този смисъл, Решение Simar, цитирано по-горе, точки 68 и 69).

106. Следователно член 6, точка 2 от Директива 93/104 изпълнява всички необходими условия, за да създаде пряко действие.

107. Въпреки това трябва да се определят юридическите последици, които дадена национална юрисдикция трябва да извлече от това тълкуване в обстоятелства, такива каквито са по главното производство, която включва частни лица.

108. В това отношение Съдът в своята установена практика е отсъждал, че дадена директива не може сама по себе си да създава задължения за, а също така не може никой да се позовава на нея срещу едно частно лице (вж., *inter alia*, Решение от 26 февруари 1986 г., Marshall, 152/84, Recueil стр. 723, точка 48; Решение от 14 юли 1994 г., Faccini Dori, C-91/92, Recueil стр. I-3325, точка 20, и Решение от 7 януари 2004 г., Wells, C-201/02, точка 56).

109. Оттук следва, че дори дадена ясна, точна и безусловна разпоредба от директива, която цели да даде права или да създаде задължения за частни лица, не може да прилага сама по себе си в спор между частни лица.

110. Въпреки това от установената практика на Съда, е видно че след Решение от 10 април 1984 г., Von Colson и Kamann (14/83, Recueil стр. 1891, точка 26) задълженията за държавите-членки от дадена директива за постигане на желанието от нея резултат, а също така и съгласно член 10 ЕО за вземане на всички необходими мерки, за да осигури изпълнението на това задължение, са задължителни за всички власти от държавите-членки, включително за съдебните власти (вж., *inter alia*, Решение от 13 ноември 1990 г., Marleasing, C-106/89, Recueil стр. I-4135, точка 8; Faccini Dori, цитирано по-горе, точка 26; Решение от 18 декември 1997 г., Inter-Environnement Wallonie, C-129/96, Recueil стр. I-7411, точка 40, и Решение от 25 февруари 1999 г., Carbonari и други, C-131/97, Recueil стр. I-1103, точка 48).

111. И в действителност именно върху националните юрисдикции се пада задължението да осигуряват юридическата защита за участниците в делата по разпоредбите на Общността и да гарантират пълното им прилагане.

112. Такъв е и случаят, когато националната юрисдикция е сезирана по спор относно прилагането на национални разпоредби, които както в случая са специално създадени с цел да внесат в националното законодателство директива, която цели да осигури права на частни лица. Упоменатата юрисдикция трябва, както е предвидено в член 249,

алинея 3 ЕО да предположи, че държавата-членка, след като веднъж е използвала полето за преценка, с която разполага на основание тази разпоредба е имала намерение изцяло да изпълни задълженията си по упоменатата директива (вж. Решения от 16 декември 1993 г., *Wagner Miret*, C-334/92, *Recueil* стр. I-6911, точка 20).

113. Също така като прилага националното право и по-точно разпоредбите на дадена разпоредба, специално приета с цел да отговори на изискванията на дадена директива, националната юрисдикция следва да тълкува националното право доколкото е възможно, в светлината и текста на въпросната директива, за да постигне резултатите, посочени от последната и следователно, за да изпълни изискванията по член 249, алинея 3 ЕО (вж., в това отношение, *inter alia*, цитирани по-горе Решение *Von Colson* и *Kamann*, точка 26; *Marleasing*, точка 8, и Решение *Faccini Dori*, точка 26; вж. също така Решение от 23 февруари 1999 г., *BMW*, C-63/97, *Recueil* стр. I-905, точка 22; Решение от 27 юни 2000 г., *Océano Grupo Editorial* и *Salvat Editores*, C-240/98 à C-244/98, *Recueil* стр. I-4941, точка 30, и Решение от 23 октомври 2003 г., *Adidas-Salomon* и *Adidas Benelux*, C-408/01, , точка 21).

114. Изискването за правилно тълкуване на националното право е неразривно свързано със системата от Договора, доколкото той позволява на националната юрисдикция да осигурява в рамките на нейната компетентност ефикасността на правото на Общността, когато решава спорове, с които е сезирана (вж., в този смисъл, Решение от 15 май 2003 г., *Mau*, C-160/01, *Recueil* стр. I-4791, точка 34).

115. Въпреки че принципът, според който националното право трябва да бъде тълкувано в съответствие с правото на Общността, се отнася на първо място до вътрешните разпоредби, създадени, за да приложат въпросната директива, той въпреки това не се ограничава само с буквата на тези разпоредби, а изисква националната юрисдикция да вземе под внимание целостта на националното право, за да прецени в каква степен то може да предвиди прилагане, което не води до резултат, който противоречи на посочения от директивата (вж., в този смисъл, Решение *Carbonari* и други, цитирано по-горе, точки 49 и 50).

116. В това отношение, ако националното право чрез прилагане на известните методи за тълкуване позволява при някои обстоятелства да се тълкува дадена разпоредба от вътрешния правен ред по такъв начин, че да бъде избегнат конфликт с друга норма от вътрешното право или да се намали с тази цел обхвата на тази разпоредба като се прилага само доколкото тя е съвместима с упоменатата норма, националната юрисдикция следва да използва същите методи с цел постигане на резултата, преследван от директивата.

117. При тези обстоятелства, националният съд, при разглеждане на случаи, които като настоящия, попадат в обхвата на Директива 93/104 и произтича от факти, станали след изтичането на срока за прехвърляне на последната в националното право, когато тя прилага разпоредбите на националното право, предназначени да прехвърлят тази директива трябва да ги тълкува доколкото е възможно по такъв начин, че те да се приложат съгласно целите на последната (вж., в този смисъл, Решение от 13 юли 2000 г., *Centrosteeel*, C-456/98, *Recueil* стр. I-6007, точки 16 и 17).

118. В частност, принципът на подобавашо тълкуване изисква от препрращащата юрисдикция да направи всичко, което е в нейната компетентност като вземе предвид

цялата съвкупност от разпоредбите на националното право, за да гарантира пълната ефективност от Директива 93/104, с цел да предотврати надхвърлянето на седмичното работно време отвъд границата фиксирана в член 6, точка 2 от директивата (вж., в този смисъл, Решение Marleasing, цитирано по-горе, точки 7 и 13).

119. Следователно, трябва да се направи заключение, че сезирана със спор, който противопоставя единствено частни лица, дадена национална юрисдикция следва, когато прилага разпоредбите на вътрешното право, предвидени с цел да прехвърлят задълженията от дадена Директива, да вземе под внимание цялата съвкупност от разпоредби на националното право и да ги тълкува, доколкото е възможно в светлината на текста, а също така и на целите на тази директива, за да достигне до решение в съответствие с последната. В главното производство препращащата юрисдикция следователно трябва да направи всичко, което е в нейната компетентност, за да предотврати надвишаването на максималното седмично работно време, което е фиксирано на 48 часа, съгласно член 6, точка 2 от Директива 93/104.

120. Предвид изложеното до тук, отговорът на третия въпрос трябва да бъде следният:

- член 6, точка 2 от Директива 93/104 трябва да се тълкува в смисъл, че при обстоятелствата като тези по главното производство, той се противопоставя на разпоредба в дадена държава-членка, която когато става дума за периоди на дежурство, („Arbeitsbereitschaft“) осъществявани от лица, които работят в служба за неотложна медицинска помощ в организация като Deutsches Rotes Kreuz, има за последствие да разреши посредством колективен трудов договор или фирмен договор, които се основава на последния, увеличаване на максималното седмично работно време над фиксираните в тази разпоредба 48 часа;

- упоменатата разпоредба изпълнява всички условия, за да създаде пряко действие;

- сезирана по спор между частни лица, националната юрисдикция следва да прилага разпоредбите на вътрешното право, приети с цел прехвърляне на задълженията, предвидени от дадена директива, да вземе под внимание съвкупността от правилата на националното право и да ги тълкува доколкото е възможно в светлината на текста, а също така и на целта на тази директива, за да достигне до решение, съобразено с целите, преследвани от последната. По главните производства, препращащата юрисдикция следователно трябва да направи всичко което е в нейната компетентност, за да попречи на надхвърлянето на максимално предвиденото в член 6, точка 2 от Директива 93/104 максимално работно време, фиксирано на 48 часа.

По съдебните разноски

121. С оглед на обстоятелството, че за страните по главното производство настоящото дело представлява отклонение от обичайния ход на производството пред препращащата юрисдикция, последната следва да се произнесе по съдебните разноски. Разходите, направени за представяне на становища пред Съда, различни от тези на посочените страни, не подлежат на възстановяване.

По изложените съображения, Съдът (разширен състав) реши:

1) а) Член 2 от Директива 89/391/ЕИО на Съвета от 12 юни 1989 г. за въвеждане на мерки за насърчаване подобряването на безопасността и здравето на работниците на работното място, а също така и член 1, параграф 3 от Директива 93/104/ЕО на Съвета от 23 ноември 1993 г. относно някои аспекти на организацията на работното време, трябва да се тълкуват в смисъл, че дейността на лицата, които работят в служба за неотложна медицинска помощ, така както е по главното производство попада в обхвата на упоменатите директиви.

б) Понятието „автомобилен транспорт“, по смисъла на член 1, параграф 3 от Директива 93/104, трябва да се тълкува в смисъл, че той не обхваща дейността на служба по неотложна медицинска помощ, дори когато последната включва използване на превозно средство за придружаване на пациента по време на пътуването до болницата.

2) Член 18, параграф 1, буква б), буква і), първо тире от Директива 93/104 трябва да бъде тълкувана в смисъл, че тя изисква недвусмислено и свободно изразено съгласие от всеки отделен работник за надвишаване на максималното седмично работно време от 48 часа, така както е предвидено в член 6 от директивата. В това отношение не е достатъчно трудовият договор на заинтересования да се позовава на колективен трудов договор, в който се разрешава това надвишаване.

3) - Член 6, точка 2 от Директива 93/104 трябва да се тълкува в смисъл, че при обстоятелствата по главното производство, той се противопоставя на законодателство на държава-членка, която когато става дума за периоди на дежурство („Arbeitsbereitschaft“), извършвано от лица от служба за спешна медицинска помощ на организация като Deutsches Rotes Kreuz, разрешава посредством колективен трудов договор или фирмен договор, който се основава на последния, надвишаване на максималното седмично работно време от 48 часа, установено в тази разпоредба;

- упоменатата разпоредба изпълнява всички необходими условия, за да създаде пряко действие;

- сезирана по спор между частни лица, националната юрисдикция следва, когато прилага разпоредбите на вътрешното право, приети с цел прехвърляне на задължения, предвидени в дадена директива, да вземат под внимание съвкупността от разпоредби от националното право и да ги тълкуват доколкото е възможно, в светлината на текста, а също така и на целите на тази директива, за да стигнат до резултат, който се съобразява с целите, преследвани от последната. По главното производство препращащата юрисдикция следователно трябва да направи всичко, което е в нейната компетентност, за да попречи на надвишаването на максималното седмично работно време, определена на 48 часа на основание член 6, точка 2 от Директива 93/104.

Подписи